

OPINIE STAATSHERVORMING

Ostbelgien: op weg naar een volwaardig gewest?

Paul De Grauwe en Philippe Van Parijs

Coördinatoren van het Re-Bel-initiatief.

Woensdag 24 november 2021 om 3.25 uur

Volgens de voorzitter van het parlement van de Duitstalige Gemeenschap is het tijd om van Ostbelgien een vierde gewest te maken. Paul De Grauwe en Philippe Van Parijs wikken en wegen zijn argumenten.

<p>Karl-Heinz Lambertz. Dieter Telemans </p>

Karl-Heinz Lambertz. © Dieter Telemans

Moet de Duitstalige Gemeenschap een op zichzelf staand gewest worden? Heeft ze daartoe het recht? Heeft ze er de middelen voor? Voor Karl-Heinz Lambertz, de voorzitter van het parlement van de Duitstalige Gemeenschap, is het antwoord op die vragen 'ja'. Al meer dan tien jaar pleit hij voor een België met vier. En aan argumenten heeft hij geen gebrek.

Het is tijd, zegt hij, om ons complexe federalisme, dat drie gewesten en drie gemeenschappen bevat, te vervangen door een eenvoudiger en transparantere structuur: een zuiver territoriaal federalisme dat alle andere federale staten in de wereld gemeen hebben. Het gaat niet alleen om transparantie, het is ook een kwestie van consistentie en van efficiëntie. De regering van elk gewest zou op haar grondgebied alle bevoegdheden hebben die de centrale staat heeft afgestaan. Dat grote voordeel had het Vlaamse Gewest al van bij het begin. Een zuiver territoriaal federalisme zou dat voordeel uitbreiden naar andere gewesten. Bovendien zou de bevestiging van een België met vier helpen om een multipolaire dynamiek te creëren, die minder schadelijk is dan de binaire confrontaties waaraan we gewend zijn.

De creatie van een echt Ostbelgien-gewest is al volop aan de gang. De Duitstalige Gemeenschap beschikt over bevoegdheden op het gebied van onderwijs en cultuur, sociaal en gezinsbeleid. Bovendien heeft het Waalse Gewest enkele bevoegdheden overgedragen voor werkgelegenheid, toerisme, erfgoed, huisvesting, ruimtelijke ordening en toezicht op gemeenten. Als we daar het milieu, de landbouw en de mobiliteit aan toevoegen, zoals de Duitstalige Gemeenschap eist, zal Ostbelgien net als Vlaanderen een gewest geworden zijn waarvan de regering alle zaken controleert die niet onder het federale niveau vallen. Dat geldt zowel voor territoriale als persoonsgebonden materies. De laatste stap in dit proces zal erin bestaan het gewest uit de provincie Luik te halen.

Braindrain dreigt

Wat kunnen we tegen dat scenario inbrengen? Misschien heeft Ostbelgien niet genoeg inwoners. Maar zeven Zwitserse kantons hebben er nog minder. Misschien zal dit leiden tot een groot demografisch onevenwicht tussen de componenten van onze Belgische federatie. Maar de verhouding tussen de bevolking van het grootste en het kleinste deelgebied is in Zwitserland en de VS van dezelfde orde als in België. Het onevenwicht is nog veel groter in India en in de Europese Unie. Bovendien gaat het hier niet om de creatie van een nieuwe deelstaat. Een bestaande deelstaat zou meer bevoegdheden krijgen.

Wel is het zo dat een kleine omvang een handicap is voor een gewest. De nieuwe bevoegdheden die Ostbelgien zou kunnen uitoefenen, moeten administratief beheerd worden en brengen dus vaste kosten mee. Ostbelgien zal niet kunnen profiteren van de schaalvoordelen die het Waalse Gewest heeft bij de uitoefening van die bevoegdheden. Wellicht zullen er ook wervingsproblemen ontstaan. Zoals elk perifeer gewest wordt ook Ostbelgien bedreigd door een braindrain. Je kunt er weliswaar opleidingen volgen om leraar of verpleegkundige te worden, maar geen universitair onderwijs. Het heeft daarom weinig troeven om voldoende jonge mensen met de nodige kwalificaties aan te trekken en vast te houden om – in het Duits – een grote administratie te runnen.

Ostbelgien heeft weinig troeven om voldoende jonge, gekwalificeerde mensen aan te trekken om – in het Duits – een grote administratie te runnen

Voldoende middelen?

Zal de regio Ostbelgien de nodige financiering vinden om haar bevoegdheden op lange termijn te verzekeren? De federale dotaties, die bepaald worden door demografische variabelen, het prijsniveau en het bbp, zullen misschien volstaan om de meeste bevoegdheden van de gemeenschap te financieren. Voor gewestelijke bevoegdheden zal de regio een beroep moeten doen op een deel van de personenbelasting. Maar meer dan een derde van de werknemers die in de Duitstalige Gemeenschap wonen, werkt in Duitsland of Luxemburg en ontsnapt aan de Belgische directe belastingen. Is de belastinggrondslag niet te zwak en te kwetsbaar om een duurzame financiering mogelijk te maken?

Ten slotte zou het vreemd zijn als het nieuwe gewest bij de federale verkiezingen deel zou blijven uitmaken van het provinciale kiesdistrict Luik. Het is logisch dat het een afzonderlijk kiesdistrict zou zijn om, net als de andere drie gewesten, een gegarandeerde vertegenwoordiging in het parlement te hebben. Als we willen blijven toezien op een eerlijke en dus evenredige vertegenwoordiging van de bevolking van de gewesten van het land, zou het Duitstalige gebied slechts één zetel op 150 mogen hebben (0,67 procent van de zetels voor 0,68 procent van de bevolking). Maar om de evenredige vertegenwoordiging van de partijen te verzekeren, oordeelde het Grondwettelijk Hof in 1994 dat twee zetels per kiesdistrict een minimum is. Hoe zijn deze twee vereisten met elkaar te verzoenen?

Morgen (12.15 tot 13.45 uur) zal Karl-Heinz Lambertz zijn argumenten uiteenzetten tijdens een webinar gemodereerd door Béatrice Delvaux en Karel Verhoeven. Petra Meier (UAntwerpen) en Christoph Niessen (UCLouvain) dagen hem uit.

Inschrijven kan tot 14.00 uur vandaag op de website van Re-Bel (<https://rethinkingbelgium.eu/event/belgique-a-quatre-belgie-met-vier-und-ostbelgien/>). Deelnemers ontvangen een Zoom-link.